

Canım Soğman,

Senden gelen ve duygu kelimeleri dolu olan yazdıklarının hepsini aklimin erdiği kadar özel bir yerde saklıyorum. Her kelimen ve her hatıran daima çok özel. Hatta, bilmeni isterim ki, zaman zaman İsviçre'den sana telefon da ediyorum. Ancak, şimdiye kadar hiç cevap vermediğin için, pek telefona bakmadığımı düşünüyorum. Mühim değil. Senin sağlık haberlerini de getiren bu yazdıklarını aldıkça daima çiçekler açıyor gönlümde.

Önce "ekmek" konusundan bahsedeyim. Biliyorsun ben 1954-1959 senelerinde yani beş sene okudum. Miss. Cormann'ın okul binasının her yerinden duyulan, beline dolanmış, uzun anahtarlık zincirinin şakırtılarını şukurtularını unutmaya imkân yok. Ekmek geldiğinde, revir odasının karanlık koridorunda, karşısına denk gelen yiyecek deposunun kapısını açmak için geldiğini, şakır şukur seslerle doğru anahtarı doğru deliklere sokup (kapıda bir taneden fazla kilit vardı) depoyu açtığını ve senin güzel tarif ettiğin içerisi alüminyum kaplı gibi, kapağında kelepçesi olan iki varilin sen (senin sen olduğunu bilmezdim) veya baban (babanın senin baban olduğunu da bilmezdim) tarafından içeri alınarak, kapağının açıldıktan sonra raflara dizildiklerini pek çok defa seyrettim.

("O koridorda ne işim vardı" diye merak edenler, benim 1955-1956 okul senesinde dört ay revirde yattığım, bütün öğretmenlerin bana çocuklarının oyuncaklarını getirdiği, klinikteki doktor ve hemşirelerin "Bu çocuk ölmek üzere hasta mı" diye korktukları senemin 146 Basamak kitabında da yer alan maceralarımı fotoğraflarla açıkladığım yazıma bakılmasını tavsiye edeceğim.)

Ekmekler daima kaldırıldıkları deponun raflarında birkaç gün bekletilir. Bayatlatılır. Daha sonra bayatlamış olarak yemekhanede bize verilir. Neden bayatlatılığını ise, birkaç defa bayatlatılmadan masaya gelen taze ekmekler denk geldiği zaman öğrendik: Bayat ekmek daha az yeniyordu. Bayat ekmek daha uzun tok tutuyordu. Taze ekmekleri ise, somun somun yiyesi geliyordu insanın.

"Arabacıların yediği soğuşu" anlayacak yasta değildik. "Arabayı çeken atın her tarafından sarkan buzları" görseydik, muhtemelen, esir yakalamış Kızılderililer gibi etrafında dönüp dönüp, yaramazlık yaparak bağırp çağırır ve gerçek durumun ne olduğunu da anlamazdık.

Fakat, hepimizde "mes-lastik" cinsi ayakkabı, hele hele Ankara'da PX'ten alınmış asker postalı olmadığı için, karda kışta koşuşturup oynarken incecik deri, altlarında kabara çakılı şehir ayakkabılarımız suya batırılmış havlu gibi ıslanır; kartopu sıkıp, birbirimize savurmaktan, hangi malzemeden olduğunu hatırlamadığım eldivenlerimizin donmuş olan parmak uçlarından damla damla su akardı. İşte, tam bu durumda iken okul binasındaki toplantı odasına girme saati gelir ve zangır zangır titreyerek, ayakkabılarımızı ayaklarımızdan çıkarır, gazyağı varilinden yapılmış olan sobanın yanına kurusun ümidiyle dizer, eldivenlerimizi de çıkarır titreyen el, avuç, ayak ve bedenimizle birbirimize sokularak ısınmaya çalışırdık.

Sen bizim yatakhane de hiç yatmadın: Gece bazen pijamalarımızla yatağa girdiğimizde, Siirt yün battaniyemizin içerisi ısınsın ümidiyle önce her şeyi tepemize örter, yorganın ve battaniyenin altında nefes alırdık. Sonra sadece yüzümüzün ön tarafını dışarı çıkarır ve uykuya dalardık. Sabah kalktığımız zaman, yatakhane nin bütün çift kat cam çerçeveleri, hepimizin nefesinden buz tutmuş olurdu.

Seninle yaptığımız yazışmalarımızda okulun mutfağında olsun, hamamında olsun, çamaşırhanesinde olsun, Nute Klinik'te olsun emeği gecen herkesi bugün hepimiz derin şükran ve minnet ile hatırlıyor ve anıyoruz. Teşekkürlerimiz doğal olarak yetersiz kalır.

Fakat, hepimiz çocuktuk.

Samimi sevgimle Yeni Sene ve Bayramını kutluyorum

Yücel Erken

Yavuz abi merhabalar, şahsında "bayat" ekmek yiyenlerin hepsine de hayırlı seneler.

Vaktin varsa seninle biraz Gayseri yarenniği edelim... Herhâlde 20 sene oldu mu (maşallah deyimde göz değmesin) kendini cüce mod diye tanıtan Cem Efendi bu grubu ortaya çıkarmıştı... Odur budur senin "bayat ekmek" yiyenlerin seslerini duyurdukça benim kafam karışır. Sen daha da takdir edersin ki kolejin ekmek mevzuunu benim kadar bilen kimse yoktur. Ta 1930'lara 40'lara git kıtlık yılları da dahil babam önceleri çift atlı 2 at arabasıyla civar köylerden topladığı buğdayları Reşadiye'deki değirmende öğüttükten sonra mutfağa teslim eder ve oradaki ustalar vasıtasıyla kolejlilere ekmek pişirilirmiş... Gel zaman git zaman 1950'lerde tek atlı arabasıyla Gayserden Şahaslan'ın fırınından sonraları da Erciyes fırınından siz kolejlilerin ekmeğini getirirdi. Pazartesi-Çarşamba-Cuma günleri olmak kaydıyla haftada 3 gün... 2 tane varil mektep tarafından bize verilmişti. Eminim Amerika'dan gelmeydi variller. İçleri emaye kaplı, kapak ağızlarında kelepçeli. Miss. Corman babamın deyimiyle "en büyük baş belasıydı"... Her gelişinde varillerin ağzı açılmadan gelip kontrol edecek... Babamı sorguya çekecek acaba ekmekleri doldurduğu anda kapaklar kapanmış mıydı yoksa bir ihmal var mıydı vb.?

Defalarca babamla beraber gidip geldiğim olmuştur. Zannımca ya 56 ya da 57 olacak, Dr. Nute 6 ay kadar babamın arabaya binmesini/çalışmasını ne olduğunu bilmediğim bir sıhhi sebepten men etmişti... Dişçi çıraklığına giden bendenize işimi bırakıp siz kolejlilerin ekmeğini getirme görevi verilmişti... Sabah erken denecek saatte atı koşar arabaya varilleri kör sürerdim Sihaslan'ın fırınına. Çoğu zaman bizim 150 ekmek pismiş soğuması için fırının geniş tahta setinin üstünde soğumaya birikilmiş olurdu... Fırının doldurabilirsiniz emri üzerine her bir varile 75 ekmek kaydıyla ekmekleri teslim alırdım. Bazen 10-15 ekmek kadar fazlada alırdık bizim komşulara satıp 3-5 kuruş kazanmak umuduyla. Bazen de fırında meydana gelen problem dolayısıyla ekmekler pişmemiş/soğumamış olur bütün günümüz fırının önünde beklemekle geçerdi.

Şimdi bu haftanın 3 günü getirilip sizlere takdim edilen fırından varillere yerleştirilip 2-3 saat içerisinde mutfağınıza teslim edilen ekmekler nasıl olup da bayatlıyordu? Bazen şu oluyordu, kışın havanın ayazlı günlerinde ekmeklerin bir kısmı donardı, ondan başkade bir problem hatırlamıyorum. İnan ki halen gözümün önüne gelir, zavallı atımız (karın tokluğuna, gerçi babam çok iyi bakardı, tımarını, arpasını tövbe eksik etmezdi) nerdeyse 10 saat kışta karda arabayı çeker eder ahırın kapısına galipte çözdüğümde her tarafından buz sarkıyor olurdu... Arabacıların yediği ayazı da siz düşünün, kar kış çok olursa arabaya binmez muhakkak atın yanında yürümeye uğraşırdık ısınmak için... Konaktan mektebe

veya aksi durumları sizlerin donduğunuzu(!) yazdıklarınızdan okudukça inan ki gülmem gelir! Ama tabii çoğunuz görmediğiniz bilmediğiniz hava şartlarından tabii ki dert yanacaktınız.

Şuna da emininki yediğiniz "bayat" ekmeğe ve eşsiz Talas'ımızın havası/suyu/ayazı hepinize de yararnış görünüyor, duyduğuma öğrendiklerime istinaden... Afiyet şeker olsun, daha nice sağlıklı ve mutlu yıllar dileklerle... Hoşça kalın.

Soğman Sakarya

Yerli Talas'lı